

Referanser:

Arkivsak: 18/01859-9

Veilederutdanning i åndelig veiledning

Sammendrag

Nasjonal kompetanseplan for prester i Den norske kirke legger til grunn at det blant annet skal utlyses kurs innenfor tema spiritualitet/åndelig veiledning. Bispemøtet har tidligere behandlet saker knyttet til utlysning av videreutdanning i åndelig veiledning. Sist ble saken behandlet i Bispemøtets arbeidsutvalg (BMAU 40/22) som ba om at saken ble videre behandlet innenfor EVU systemet. Kompetanserådet har avventet arbeidet med dette i påvente av å få noen signaler fra Bispemøtet om hva slags type kurs som er forventet.

Det har nå vært utlyst et innføringskurs i åndelig veiledning gjennom NLA som har vært fulltegnet. Den første samlingsuken var i St. Joseph-søstrenes kloster på Grefsen i Oslo. Det etterspørres kurs innenfor dette feltet, men også en veilederutdanning i åndelig veiledning.

Saken kommer nå til Bispemøtet med et forslag til vedtak om at det legges til rette for en utlysning av et kurs i veilederutdanning i åndelig veiledning, og at videre behandling av dette går gjennom EVU systemet.

Forslag til vedtak

I tråd med Nasjonal kompetanseplan for prester i Den norske kirke, vil Bispemøtet be om at det utlyses kurs i veilederutdanning i åndelig veiledning.

Bispemøtet ber Kompetanserådet drøfte mulighetene for å utlyse et kurs i veilederutdanning i åndelig veiledning. Bispemøtet ber den av utdanningsinstitusjonene som vil utlyse dette, om å presentere en kursbeskrivelse

som skisserer innhold, omfang og ressursbruk, og at videre saksbehandling går gjennom EVU systemet.

Bispemøtet anbefaler at kurset gir 30 studiepoeng.

Saksorientering

Bakgrunn

Nasjonal kompetanseplan for prester i Den norske kirke er planverket som ligger til grunn for etter- og videreutdanning for prester. Formålet med planverket er å samordne og utvikle innsatsen med kompetanseutvikling mellom bispedømmene og Bispemøtet sentralt, og å legge til rette for innsats fra andre aktører som medvirker, slik at samlet utbytte blir størst mulig med tanke på å ivareta og utvikle prestedtjenesten i Den norske kirke.

I dette planverket har Bispemøtet skissert tema for kursområder som bør fokuseres i planverkets periode, 2021-2025. Her heter det:

«I planperioden ønsker Bispemøtet at det tilbys nasjonale kurs innfor følgende emner:

- *Sjelesorg (både PKU og andre sjelesorgkurs)*
- *Ledelse, administrasjon og økonomi*
- *Homiletikk*
- *Teologi og samfunn*
- *Spiritualitet/åndelige veiledning»*

Planverket skisserer altså at Bispemøtet skal arbeide for at det tilbys kurs innenfor spiritualitet/åndelig veiledning.

Tidligere vedtak

I 2022 behandlet Bispemøtet saken «Videreutdanning i åndelig veiledning» (BM 33/22), etter at en gruppe som representerer ulike miljøer innenfor åndelig veiledning og retreatarbeid tilknyttet Den norske kirke (Dnk) kontaktet Bispemøtet. Gruppen er også tidligere medlemmer i Fagrådet for kristen spiritualitet. I henvendelsen ble det etterlyst en større oppmerksomhet på åndelig veiledning for ansatte i Dnk, og at det blir gjort et arbeid for å kvalifisere flere medarbeidere til åndelige veiledere.

Det er økende behov for både åndelig ledelse og åndelig veiledning blant kirkelige medarbeidere. Prester, diakoner og kateketer er forpliktet på dette gjennom sitt vigslingsløfte, der de lover at de «i bønn og studium trenger dypere inn i de hellige skrifter og den kristne tros sannheter». Det kan ta form av åndelig veiledning, bønneveiledning, retreat, meditasjon og stillhetsarbeid. Flere bispedømmer tilbyr dette til sine prester, men det er behov for kvalifiserte åndelige veiledere i kirken.

I saken gjorde Bispemøtet følgende vedtak:

«Bispemøtet takker for henvendelsen og bekrefter behovet for åndelig veiledning for vigslede medarbeidere i Den norske kirke. Bispemøtet ber arbeidsutvalget om å arbeide videre med plan for kompetanseutvikling innen ulike tradisjoner av åndelig veiledning.» (BM 33/22).

Saken ble behandlet av Bispemøtets arbeidsutvalg (BMAU 40/22) som fattet følgende vedtak:

«Bispemøtets arbeidsutvalg støtter at kvalifisering av åndelige veiledere skal organiseres som annen etter- og videreutdanning. Sekretariatet bes om å forberede saken videre gjennom ordinær EVU-saksgang. Sekretariatet bes om å utrede videre behovet for et eget fagutvalg for åndelig veiledning» (BMAU 40/22).

Denne saken er med dette knyttet opp til EVU-feltet. Både Sentralt etterutdanningsutvalg (SEU) og Bispemøtet har vedtatt at det skal arbeides videre med kurs i åndelig veiledning med kvalifisering av åndelig veiledere.

Bispemøtet vedtok dette i 2023 (del av et lengre vedtak):

«På lengre sikt ønsker Bispemøtet at det arbeides med kurs med følgende tema: Åndelig veiledning – kvalifisering av veiledere» (BM 5/23).

Veilederutdanning i åndelig veiledning

For å følge opp vedtakene i Bispemøtet, har det vært utforsket muligheter for å igangsette et slikt kurs som kan utruste og utdanne kvalifiserte veiledere.

Bispemøtet vedtok i 2023 å prioritere søkere til et kurs i åndelig veiledning utlyst av NLA. Dette kurset ble raskt fulltegnet, og det ble opprettet venteliste. Kurset hadde 15 studiepoeng og var ledet av May Bente Stuart Matre og Peder K. Solberg. Men dette kurset er ikke omfattende nok, og intensjon var heller ikke et utdanningskurs for åndelig veiledere, men et godt innføringskurs i åndelig veiledning for ansatte.

Dette kurset har som mål å gi en grundig innføring i åndelig veiledning slik den kommer til uttrykk i den kristne tradisjonen. Den Ignatianske veiledningstradisjonen, som har fått stor utbredelse i Vesten i nyere tid, er sentral i dette kurset.

Den Ignatianske tradisjonen fokuserer på kommunikasjonen mellom Gud og den troende og bruker bibeltekster aktivt. En ønsker også å gi kunnskap om hvordan psykologiske faktorer kan påvirke vårt forhold til tro og spiritualitet. Kursdeltagerne har vært på to samlingsuker, der det blant annet ble gitt rom for stillhet og bønn. Den første samlingsuken var i St. Joseph-søstrenes kloster på Grefsen i Oslo.

Noe av beveggrunnen for dette kurset i åndelig veiledning er at de som jobber i kirken ofte jobber «utover», men da må de også lære å jobbe innover, blant annet ved å lytte til Guds stemme og lære bønnens kraft.

Åndelig veiledning (ÅVL) gir hjelp til å vie oppmerksomhet til troserfaring i hverdagsliv og tjeneste. Veiledningen kan gjennomføres individuelt eller i grupper. Dette utføres over et (avgrenset) tidsrom ved hjelp av utvalgte disiplinformer. Vi kjenner ÅVL fra metoder innen retreat og pilegrimsvandring, Lectio Divina og åndelige øvelser i tradisjonen fra Ignatius eller klassikere fra kirkens tidligste tid.

I vår norske, lutherske kirkekontekst har dette utgjort en mindre fokusert og benyttet kilde. I de senere år har det imidlertid vært arbeidet med dette i ulike sammenhenger, og det sees nå som en fruktbar vei til spirituell fornyelse og revitalisering, og som et generelt gode både for ansatte og for menighetene.

Kvalifiseringskrav

I dag har vi to utdanninger i EVU systemet for prester som gir en tydelig kvalifisering. Den ene er pastoralklinisk utdanning (PKU) og den andre er

arbeidsveilederutdanning (AVU). Begge disse utdanningene gir kursdeltakeren en kompetanse som er kvalifiserende for videre arbeid eller ytterligere utdanning for å bli godkjent som veileder. Etter å ha tatt tre PKU kan man gå videre for å utdanne seg som veileder i pastoralklinisk utdanning. Og innenfor ABV feltet kreves det at du tar en arbeidsveilederutdanning med 60 studiepoeng for å bli ABV-veileder i Den norske kirke. Etter at du har blitt arbeidsveileder blir du, som oftest, ABV-veileder i et bispedømme og er med på å drive det regionale ABV arbeidet.

Innenfor EVU feltet slik det er i dag finnes det ingen retningslinjer eller krav til det å være «utdannet åndelig veileder». Både diakoner og prester innehar denne oppgaven i sin tjeneste, og har gjennom sin utdanning i sjelesorg og spiritualitet, kompetanse til å gi åndelig veiledning. Dessuten er et bærende element i prestatjenesten nettopp å være åndelig veileder.

Dersom det er ønskelig å etablere en utdanning som kvalifiserer til definisjonen «utdannet åndelig veileder», må det nedsettes tydelige kriterier for hva arbeidsgiver mener denne type veiledning skal inneholde, og på hvilken måte utdanningen kan brukes i tjenesten som prest eller annen vigslet tjeneste. Det er ikke tvil om at en slik utdanning vil gi styrket kompetanse til den som tar utdanningen, og dermed også tilfører kirken nødvendig kunnskap i en tid der åndelighet og spiritualitet etterspørres.

Det var flere prester som tok etterutdanningskurs i åndelig veiledning arrangert av Presteforeningen på tidlig 2000-tall, men flere av disse har nå gått over i, eller nærmer seg pensjonsalder. For at denne kompetansen ikke skal bli borte fra Dnk, er det ønskelig at et nytt kurstilbud etableres. De miljøene som finnes vil kunne bidra til at denne kunnskapen overføres til nye medarbeidere, særlig prester, men også andre kirkelig ansatte som diakoner.

For å ivareta nettopp denne akademiske kompetansen til å nedsette kriterier for denne utdanningen, vil det være nødvendig at et av lærestedene tar ansvar for å utarbeide et kurs som gir studiepoeng adekvat for denne type utdanning.

En utdanning for å bli arbeidsveileder i Den norske kirke (AVU) gir 60 studiepoeng og går over 6 semester. PKU-kursene gir 20 studiepoeng og går over 11 sammenhengende uker.

Kursene i åndelig veiledning (ÅVL) som ble utlyst i 2005 og som MF arrangerte sammen med PF, strakk seg over 5 år (inkl. praksis) og ga 30 studiepoeng. Dette var altså et omfattende kurs som krevde betydelig ressurser.

Det er på det rene at disse kursene, både AVU, PKU og ÅVL, er store kurs som krever både økonomi, permisjonsordninger og vikarmidler. Dermed må det påregnes økte ressurser for arbeidsgiver når disse utlyses.

Et veilederkurs i åndelig veiledning har lenge stått på listen over kurs som bør utarbeides innenfor EVU systemet, og det er å anbefale at det i det videre prosjekteres gjennom EVU for prester i Den norske kirke.

Om åndelig veiledning

Åndelig veiledning har sitt utspring i den kristne kirkes liv i verden og bygger på innsikter og praksiser fra den kirkelige tradisjonen. Den er forankret i en trinitarisk gudstro og har et rikt spekter av ressurser fra kirkens fromhetstradisjon. I tillegg kan man hente verdifulle bidrag fra andre fagområder, som psykologi, psykoterapi og sosiologi.

I sentrum for åndelig veiledning står den religiøse erfaringen – Guds kommunikasjon med det troende mennesket. Veiledningen utforsker det særegne ved bønn og stillhet, og vektlegger følelsenes rolle i møte med bønn og bibeltekster. De som søker åndelig veiledning må sette av tid til refleksjon, bønn og stillhet. Dette handler om å øve opp en åndelig disiplin og være lydhør for «Guds stemme», samt reaksjoner i eget sinn. Målet er å være åpen for Guds kall til praktisk tjeneste i verden.

Retreatbevegelsen er en verdifull ressurs innen åndelig veiledning. Retreater, som ofte preges av taushet, gir muligheten til å trekke seg tilbake fra hverdagens impulser. Her søker man i ro og stillhet den treenige Gud og finner den indre samtalen med Gud gjennom bønn. Andre virkemidler i veiledningen inkluderer bibellesning, nattverd, tidebønner, meditasjon og veiledning. Retreater kan være korte eller lengre opphold på spesifikke steder, eller de kan integreres som jevnlig praksis i hverdagen. Mange kirkelige medarbeidere deltar på retreater, og dette gir verdifullt åndelig påfyll i travle arbeidshverdager. Dermed kan retreatbevegelsen være en betydningsfull bidragsyter til arbeidet med åndelig veiledning.

I tillegg til åndelig veiledning finnes det andre former for samtaler og veiledning som også kan inneholde elementer av åndelig veiledning. Arbeidsveiledning er en slik form, som i en kirkelig kontekst kan ha overlappende temaer med åndelig veiledning. Sjelesorg har en bredere målsetning og mer åpne rammer. Den krever ikke nødvendigvis egne åndelige erfaringer eller gudstro som forutsetning. I sjelesorg møter man et bredt spekter av menneskelige livserfaringer og belastninger, og disse bearbeides i lys av kristen tro og Guds omsorg. Selv om grensene mellom åndelig veiledning og sjelesorg kan være porøse, har de likevel samme opphav og kontekst. Begge retningene har sine røtter i teologiske praksiser som er forankret i trinitarisk gudstro og i kirken som et sosialt og sakramentalt fellesskap. I sjelesorg kan temaer som troserfaringer, bibellesning og bønn være viktige elementer.

Biskopens særskilte ansvar for åndelig veiledning

Prester, diakoner og kateketer har en forpliktelse gjennom sin vigsling til å fordype seg i de hellige skrifter og de kristne tros sannheter gjennom bønn og studium. Dette er et sentralt tema i biskopens tilsyn med vigslede medarbeidere, og dette tilsynet skal styrkes i tråd med kirkemøtevedtaket om kirkelig organisering. Biskopene blir positivt utfordret til å ta større ansvar og legge til rette for ulike former for åndelig veiledning. Dette bør også tas opp i samtaler med de vigslede medarbeiderne. Selv om mye allerede gjøres, er det lokale variasjoner. En oversikt over den støtten som gis, hva som tilbys, og hvilke ressurser som allerede finnes i hvert enkelt bispedømme kan være nyttig. Det kan også vurderes om Bispemøtet skal ha en tydeligere rolle i systematisering, koordinering og tilrettelegging av dette arbeidet.

Biskopen har et bredere tilsynsansvar enn kun for vigslede medarbeidere; tilsynet gjelder hele menigheten. Åndelig veiledning kan også tilbys ikke-vigslede. Det regelmessige, åndelige livet i en menighetsstab, med felles bønn, bibellesning og andakt, er viktig for kirken som et åndelig fellesskap og for den enkelte som står i kirkelig tjeneste. Mange menigheter har allerede aktiviteter som retreat i hverdagen, stille kvelder og tidebønner. Både ansatte og frivillige medarbeidere kan utrustes og utfordres til å ta ansvar for slike lavterskeltilbud i menighetene. Biskopen har mulighet til å fremme og oppfordre til dette regelmessige åndelige livet i menighetene under visitas og gjennom andre kontaktpunkter med lokalmenigheten.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her